

C 62 – undervisningen den 5. marts 2007

Reguleringen af det fælles marked III

Disposition:

1. Det indre marked og interesserne heri
2. Typer af importbegrænsninger
3. Toldunion – en second-best løsning mod frihandel?
4. Karakteristik af EU's toldunion
5. Graden af integration i EU's toldunion
6. Tjenesteydelsesternes stigende betydning
7. EU og tjenesteydelserne
8. Fri bevægelighed for arbejdskraft
9. Udviklingen af EU's arbejdsmarkedspolitik
10. Resultaterne af EU's beskæftigelsesstrategi

1. Det indre marked og interesser

På den **ene** side:

Erhvervsinteresserne er bedre organiseret end forbrugerne og miljøinteresserne, hvilket skyldes, at

- 1) erhvervslivet kan sikre sig flere ressourcer fra medlemmerne på grund af færre problemer med kollektiv handling = handlinger, hvor alle får fordel af enkeltaktørers handlinger
- 2) i politiske multilevel systemer har erhvervslivet interesse i at sikre, at reguleringspolitikker foregår på det højest mulige politiske niveau
- 3) erhvervslivet har en særlig interesse i at bevæge reguleringspolitikken væk fra den korporatistiske beslutningsproces på nationalt plan

På den **anden** side:

Kommissionen er en quango,

- som af strategiske og legitimitetsmæssige årsager ikke altid lægger sig tæt op ad erhvervslivet
- vil have frihed til at agere policy
entreprenør
- har samtidig sine egne interesser og netværk
- endelig har kommissærerne deres eget politiske bagland

2. Typer af importbegrænsninger

Frihandelsimperativet i økonomisk teori:

Frihandel er velfærdsøkonomisk optimalt:

- fører til større produktion med givne produktionsfaktorer
- fører også til mere effektiv produktion på grund af udnyttelsen af stordriftsfordele og konkurrencen

I den virkelige verden er frihandelen imidlertid ikke altid toneangivende. Hvilke begrundelser anvender landene, når de begrænser frihandelen? Holder de?

Importbegrænsning – vigtigt:

- 1) Strategisk uafhængighed i tilfælde af krig m.v. (ex.: krigserfaringer tæt på).
- 2) Fremme af ”infant industries”, så de små hjemmeindustrier kan vokse sig store (ex.: erfaringer fra tidligere tider).
- 3) Forsvar mod dumping = udenlandske virksomheder sælger under produktionsomkostningerne i oprindelseslandet (ex.: statsstyrede økonomier).
- 4) Forsvar mod social dumping ex.: etableringen af det indre marked).
- 5) Beskyttelse af arbejdspladser (ex.: mange moderne eksempler, fatalt i mellemkrigstiden).
- 6) Diversifikation af økonomiske struktur (ex.: ulande).
- 7) Lette betalingsbalanceproblemer (ex.: Danmark og 1970’erne og 80’erne).

Eksportbegrænsning – mindre vigtigt:

- 1) Strategisk vigtige varer (ex.: våben).
- 2) Råvarer (ex.: visse ulande, dansk svinekød?).
- 3) ”Frivillige” eksportbegrænsningsaftaler (VER's) indgået efter pres fra importører (ex.: import af kinesiske tekstiler).

Kategorisering af begrænsningerne i frihandelen:

- 1) Told/importafgifter på baggrund af værdi eller mængde (ex. EU's afgifter på import af landbrugsvarer).
- 2) Afgifter forklædt som administrative omkostninger, lageromkostninger m.v. (ex.: import af IT-udstyr i Frankrig via Poitiers før det indre marked og dansk oksekød i Italien, mange ex. fra ulande).
- 3) Kvantitative restriktioner, kvoter (ex. råvarer, landbrugsvarer, stål).
- 4) Valutarestriktioner (især tidligere i planøkonomiske lande, mange ulande).
- 5) Ikke-tariffære begrænsninger: a) standarder, b) statsmonopoler og c) offentlige indkøb

3. Toldunion – en second-best løsning mod frihandel?

Toldunion = principiel frihandel indadtil, men fælles toldunion udadtil:

Skridt mod frihandel; second-best strategi i f.t. frihandel

Effekterne heraf:

- 1) Handelsskabelse = mere handel med mere effektive producenter i toldunionen.
- 2) Handelsforvridning = mere handel med mindre effektive producenter i toldunion på bekostning af mere effektive producenter udenfor.

Hvad afgør, om handelsskabelsen bliver større end handelsforvridningen?

- 1) Hvis produktionsstrukturen ligner den, som findes i forvejen i landene = større konkurrence.
- 2) Hvis toldunionen omfatter mange lande.
- 3) Hvis tolden i de deltagende lande reduceres i den fælles toldmur.
- 4) Hvis infrastrukturen er tilpasset øget handel.
- 5) Hvis produktionen i deltagerlandene er fleksibel.
- 6) Hvis toldmuren samlet medfører lavere verdensmarkedspriser, fordi toldunionen får en bedre forhandlingsposition = bedre "terms of trade".
- 7) Hvis den ekstra handel sætter gang i øget teknologisk innovation.
- 8) Hvis det i høj grad er muligt at udnytte flere stordriftsfordele.

4. Karakteristik af EU's toldunion

Fuldt ud i kraft fra 1. juli 1968 =

den fælles toldsats blev et aritmetisk gennemsnit af deltagerlandenes toldsatser.

Overordnet resultat:

lang stærkere vækst i den EU-interne handel, mens den EU-eksterne handel er vokset som i resten af verden.

Handelsskabelse og handelsforvridning i toldunionen

1958-1972: EU-interne handel vokset ni gange. EU-eksterne handel vokset tre gange. Handelsskabelse > handelsforvridning.

1973-1985: Første udvidelse (UK, DK, IRL). Økonomisk krise. Sandsynligvis handelsskabelse < handelsforvridning.

1985-1995: Udvidelser. Indre marked gennemføres. Handelsskabelse > handelsforvridning.

1995 – 2004: Handelsekspansion i f.t. nye medlemslande. Handelsskabelse > handelsforvridning

Hvilke typer af varer blev handlet i EU under handelsekspansionen efter etablering af toldunionen?

Klassisk handelsteori: teorien om komparative fordele = de enkelte lande specialiserer sig i hvert sit produktområde.

Handelen i EU udviklede sig anderledes. Voksende samhandel og stigende integration i EU medførte først fremmest stigende såkaldt intra-industriell handel

= Vi sælger de samme produktgrupper til hinanden, ex oste fra FRK til DK og oste fra DK til FRK; biler fra Tyskland til FRK og fra FRK til Tyskland.

Hvorfor?

SVAR

- 1) Stordriftsfordele: Hvis der er stor produktdifferentiering (f.eks. mange typer oste eller biler), vil virksomhederne i hvert land kun producere en eller få af produkttyperne.
- 2) Patenteret teknologi: Er ensbetydende med, at virksomhederne i hvert land kun vil specialisere sig i et lille produktsortiment.
- 3) Organiseringen af multinationale virksomheder i flere lande: Er ensbetydende med, at halvfabrikata skal sendes mellem de enkelte lande.

5. Graden af integration i EU's toldunion

Hvordan har integrationen i EU udviklet sig. Graden af integration måles ofte v.h.a. "loven om én pris":

"En pris" støder på hindringer. Åbning af frihandelen i et område er ikke tilstrækkeligt til at lede til prisudligning. Det er til stadighed mange hindringer herfor:

- 1) transportomkostninger
- 2) konkurrenceforhold
- 3) afgifter
- 4) distributionsformer
- 5) efterspørgselsmønstre
- 6) valutakursudsving

Empiri – test af ”loven om én pris”

- 1) 1958-72: ikke nogen entydig tendens.
- 2) 1975-85: stadig stort potentiale for priskonvergens.
- 3) 1985-2001: klare tegn på priskonvergens, især for varer, som handles over EU's grænser. Årsag. Indre marked

6. Tjenesteydelsesternes stigende betydning

Tjenesteydelser

Udgør i dag 56 % af EU's BNP + 70% af EU's arbejdsstyrke.

Serviceerhverv = erhverv, hvis "produkter" ikke kan sendes med et godstog.

Tjenesteydelser dækker

- kommercielle aktiviteter som bankvirksomhed, postvæsen, el- og vandforsyning, butikshandel, hoteldrift, biludlejning, byggeri, telekommunikation og reklamevirksomhed.
- en del tjenesteydelser af såkaldt generel eller almen økonomisk interesse – f.eks. aktiviteter i sundhedssektoren, uddannelsessektoren, vand og energiforsyning, miljøbeskyttelse og politivirksomhed

Markedet for tjenesteydelser er integreret, hvis

- 1) tjenesteydelser kan sælges på tværs af landegrænser
- 2) de kan forbruges uden for egne medlemslande
- 3) producenter i ét medlemsland etablerer sig i et andet medlemslande for at udbyde tjenesteydelser dér

Handelen med tjenesteydelser har altid været **sværere at liberalisere** end handelen med varer på grund af

- 1) mange regler, som er tiltænkt at skulle beskytte forbrugerne beskytter samtidig nationale virksomheder (sundhed, luftfart)
- 2) der er også decideret national beskyttelse af tjenesteydelsesvirksomheder (transport, banker, telekommunikation, TV)

7. EU og tjenesteydelserne

Rom-traktaten fra 1957; to friheder:

- 1) Virksomhederne kan sælge tjenesteydelser i andre EU-lande. Meget få fremskridt frem til midt-1980'erne.
- 2) Virksomhederne kan etablere sig og sælge tjenesteydelser i andre EU-lande.

Undtagelser (delvis fjernet med det indre marked):

- 1) Aktiviteter forbundet med udøvelsen af offentlig myndighed.
- 2) Medicinske og farmaceutiske område.
- 3) Transport er reguleret under artiklerne om den fælles transportpolitik.
- 4) Bank- og forsikringsområdet er forbundet med spørgsmålet om den fri bevægelighed af kapital, som ikke var fri i Rom-traktaten.

Lissabon-strategien

Lissabon-strategien tog emnet op med målet om, at EU skal være verdens mest konkurrencedygtige region i 2010. Især via liberaliseringen af handelen med tjenesteydelser.

Ud af Lissabon-strategien kom servicedirektivet.

Handelen med tjenesteydelser på tværs af EU's landegrænser er stadig begrænset sammenlignet med de vareproducerende erhverv. Skyldes også, at producenter af tjenesteydelser etablerer sig.

8. Fri bevægelighed for arbejdskraft

Fri bevægelighed for arbejdskraft = mere optimal ressource allokering:

- sikre bedre forsyning med arbejdskraft
- sikre bedre muligheder for at udnytte evner

Fordel for både udvandrere- og indvandrerland for så vidt, at indvandring sker til jobs:

- 1) **Udvandrerland:** a) letter arbejdsløshedssituationen, b) forbedrer betalingsbalancen via overførsler af penge til hjemlandet, c) forbedrer kvaliteten af arbejdskraften via nye erfaringer.
- 2) **Indvandrerland:** a) bedre udnyttelse af kapitalapparatet, b) undgår flaskehalsproblemer.

Løbende hindringer for fri bevægelighed:

- 1) gensidig godkendelse af eksamensbeviser og uddannelser.
- 2) overgangsordninger ved udvidelser af EU.

Effekten af fri bevægelighed for arbejdskraft i EU; to teorier:

Konvergensskolen:

Økonomisk integration = lønkonvergens, fordi ingen lande kan vedblive at have afvigende (opadgående) lønudvikling, hvis de vil være konkurrencedygtig.

- gjaldt teorien 1960-1990?

Divergensskolen:

Økonomisk integration = løbende ændring af produktionscyklus med outsourcing = basale industriprodukter outsources gradvis og erstattes med mere f & u-intensive produkter.

Lønudvikling følger produktionscyklus.

- gjaldt teorien fra 1990?

9. Udviklingen i EU's arbejdsmarkedspolitik

To samarbejdsformer i EU:

1) Det, der fører til lovgivning ("hard law")
og

2) det, der fører til gensidig læring via rapporter med bench-marking, best practise, statistiske sammenligninger osv. ("soft law").

Altid både-og. Men "soft law" er blevet mere dominerende.

Rom-traktaten fra 1957: fri bevægelighed for arbejdskraften, med undtagelser af visse jobs i den offentlige sektor, som reserveres statsborgerne.

Hvordan har arbejdsmarkedspolitikken udviklet sig

1952- 1972: Hensigtserklæringer. EKSF

1973- 1979: Arbejdsretlige direktiver om information ved kollektive afskedigelser, ligeløn, virksomhedsoverdragelse.

1979-1987: Storbritannien (Thatcher) blokerer. Enstemmighed.

1987- 1997: Den Europæiske Fælles Akt/ Maastrichttraktaten. Arbejds miljø/ medindflydelse får kvalificeret flertal: Byge af forslag på især arbejdsmiljøområdet. Indre marked. Sociale Charter. Val Duchesse-dialogen (den sociale dialog).

1997-2006: Luxembourgprocessen. Den åbne koordinationsmetode som ekspansiv samarbejds metode. Lissabonstrategien. ”Gang of Four”.

Val Duchesse-dialogen siden midt i 1980'erne

Sociale handlingsprogram: 47 direktiver og anbefalinger vedr. ligeløn, deltidsarbejde, arbejdskontrakter, informationsret etc.

Konflikt mellem sydlige (og østlige) og de nordlige EU-lande om, hvor stærkt reguleret social- og arbejdsmarkedspolitikken skal være.

Konflikt mellem EU og UK om der skal være en politik i det hele taget.

Delvist afløst af den åbne koordinationsmetode.

EU's social og arbejdsmarkedspolitik

Skal den gennemføres ved lov eller aftale?

Så forskellige er vi: Lønmodtagernes
organisationsprocent (ca.):

Danmark: 80

Belgien: 60

Luxembourg: 60

Sverige: 55

Finland: 50

Irland: 50

Italien: 40

Østrig: 40

Tyskland: 40

Holland: 35

Grækenland: 30

Storbritannien: 25

Spanien: 20

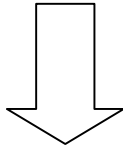
Portugal: 20

Frankrig: 10

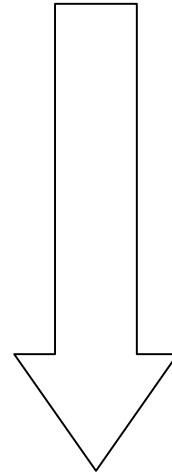
Nye medlemslande: 10-20

*”Hard law” eller ”soft law”: politikken bag
Den åbne koordinationsmetode*

”Hard” law ”Soft” law

Fælleskabsmetode/Monnetmetoden

Benchmarking

Politikken bag ”hard law”:

Bag ”Hard law”/ Eurokorporatismen:

- Føderalisterne
- Frankrig
- Fagbevægelsen
- Kommissionen

Argumentationen: Alternativt konkurrence på ringe social-/arbejdsmarkedslovgivning. Afbalancering i f.t. hårde indre marked-/ØMU-lovgivning.

Udviklingshistorien bag ”hard law”:

- Ønsket om det overnationale europæiske samarbejde.
- Overnationalitet: Regulering med forrang og direkte virkning.
- En stærk Domstol + Kommission.

Politikken bag ”soft law”:

Bag ”Soft law”/ Decentraliseret samarbejde:

- Intergovernmentalisterne
- Storbritannien
- Arbejdsgiverne
- Det Europæiske Råd

Argumentationen: Alternativet er ufleksibel, centraliseret lovgivning og styring fra Bruxelles. Bygge på forskelligheder, ikke ensretning.

Anledning til opprioritering af arbejdsmarkedspolitikken:

- Ønsket om at gøre noget på beskæftigelsespolitikens område fra begyndelsen af 1990'erne, da socialdemokratiske regeringer kom til.
- Benchmarking overføres som metode fra virksomhedsøkonomien til det politiske område i begyndelsen af 1990'erne.
- **OECD's Jobs Study/Job Strategy i 1994.**

10. Resultaterne af EU's beskæftigelsesstrategi

Delte meninger

De positive:

Kommissionen 2002 – fem års evaluering:

- **Sket et skifte i nationale arbejdsmarkedspolitiske målsætninger og i politikformuleringen.**
- **Væk fra at dreje sig om at bekæmpe arbejdsløsheden og til at øge beskæftigelsen.**

Støttes af nogle forskere.

Andre forskere er meget mere kritiske overfor beskæftigelsestrategiens resultater:

- **Interviews med deltagere i peer reviews: Få el. ingen virkninger på den nationale politik.**
- **Eksklusiv ikke inklusiv proces. (Den "lukkede" koordinationsmetode).**
- **Virkninger opstår ad hoc og på trods.**

Fire vigtige udvalg under den åbne koordinationsmetode:

- a) Economic Policy Committee - EPC
- b) Employment Committee – EMCO
- c) Advisory Committee on Vocational Training – ACTV
- d) Social Protection Committee – SPC

Emner: socialpolitik, arbejdsmarkedspolitik, generel økonomisk politik

To medlemmer fra hvert EU-land: embedsmænd og enkelte andre.

Alle medlemmerne fik tilsendt et spørgeskema med en lang række spørgsmål: ét af dem drejede sig om, hvilke andre medlemslande det enkelte medlem havde lært mest af.

Hvem lærer af hvem i EU's åbne koordinationsmetode?

Medtagne svar: kun nationale embedsmænd, som havde deltaget i adskillige møder.

Hver gang et land nævnes, som et andre har lært af, får det ét point.

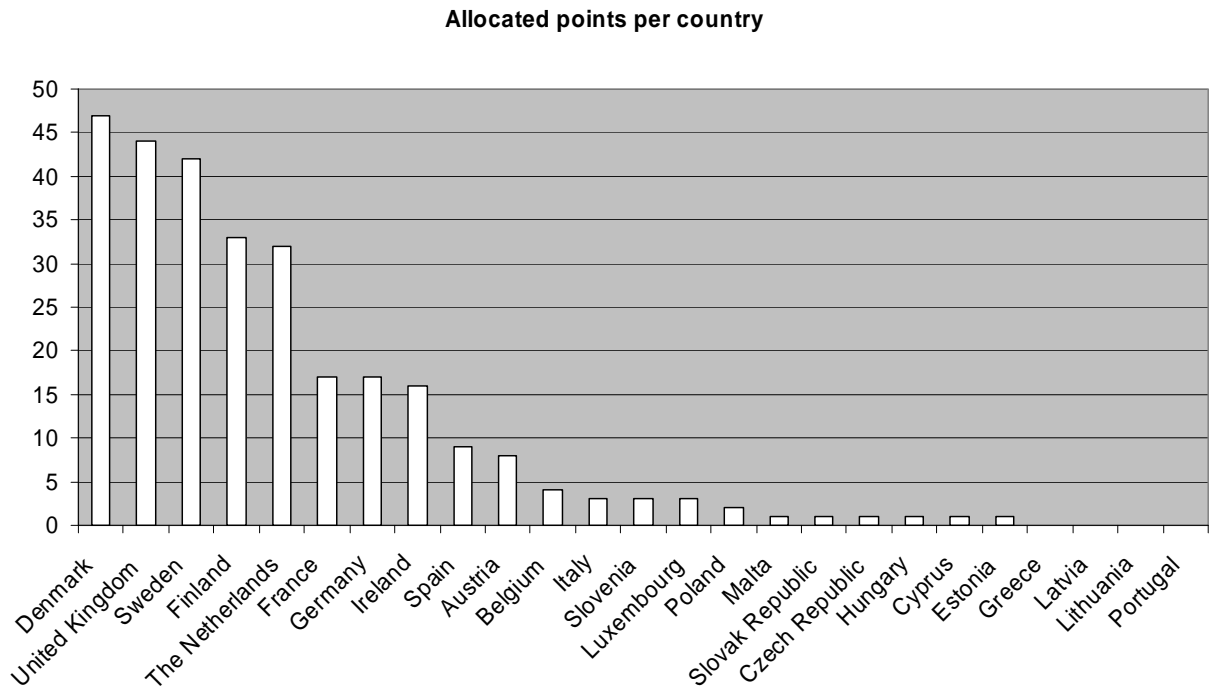
Resultat:

Danmark, Storbritannien og Sverige har fået flest point, dvs. > 40 point.

Derefter kommer Finland og Holland (30-35 point).

Disse fem lande fik 198 ud af 286 point, dvs. ca. 70 pct. af alle point.

Figure. Tutors in the EU's OMC committees ranked by points

Har læringen effekt?

Flere eksempler på, at nogle EU-lande konkret har taget ved lære af andre.

Eksempler:

- 1) Nedskæring af støtten til unge arbejdsløse (af Danmark).
- 2) Integration af indvandrere (Storbritannien)
- 3) Nyttens af privat jobformidling (Holland)

MEN:

Den største og mest basale læring er imidlertid foregået via en ændret argumentationslogik eller diskurs på det arbejdsmarkedspolitiske område i EU de seneste 5-10 år. Ses af de nationale afrapporteringer:

- Fra arbejdsløshedsbekæmpelse til øget arbejdskraftudbud.
- Arbejdsmarkedet er anerkendt som et marked med en fleksibel størrelse.
- Aktivering (tidlig) er et vigtigt instrument til afprøvning af villigheden til job.
- Incitament er skal ind i jobskabelsen.
- Lange opsigelsesvarsler er i ingens overordnede interesse.
- Arbejdsmarkedets flerdimensionalitet (det inkluderende arbejdsmarked): integration, ligestilling, konkurrenceevne.